

Т. 240. Філологія. Літературознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 51–58.

3. Осмолівська О. А. Інклюзивна література в сучасному європейському книговидаванні : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «12», 2021. 184 с.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОБОТИ З ДІТЬМИ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гриньова М.В., Губарь О.Г.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
olhahubar82@ukr.net*

Актуальність. Діти з вразливих груп населення стикаються з численними труднощами, які можуть негативно впливати на фізичне, психологічне та соціальне буття. Дані труднощі пов'язані з різними факторами, такими як бідність, насильство в сім'ї, міграція, інвалідність, етнічна приналежність тощо. Робота з такими дітьми в умовах закладів освіти вимагає комплексного підходу, який врахує індивідуальні потреби та особливості.

Мета нашого дослідження: проаналізувати основні проблеми, з якими стикаються діти з вразливих груп, та окреслити перспективи їх подолання.

Уразливість певних категорій осіб й індивідуумів, зокрема підлітків, має універсальний і постійний характер, внаслідок того, що в принципі неможливо констатувати той факт, що це явище відсутнє у правовій сфері. Зважаючи на те, що суспільство не здатне викоренити це соціальне явище, то захист прав уразливих груп населення стало предметом міжнародно-правового регулювання. Термін «уразливі групи населення» з'явився в міжнародному праві в другій половині ХХ століття.

Згідно з визначенням, даним ВОЗ, "уразливі групи населення" – це група або частина суспільства з вищим в порівнянні з іншими групами або іншим суспільством ризиком піддатися заходам дискримінаційного характеру, насильству, стати жертвами природних катастроф або економічних криз [1].

Проблеми та актуальність подолання соціальної та освітньої нерівності в своїх роботах розглядали Т. Алексеєнко, О. Бех, Ю. Жданович, З. Кияниця, В. Кириченко, Т. Куниця, Ж. Петрочко, Л. Малиношевський, Б. Нечереда, Н. Сергеева та ін. [2, 3].

Сучасний досвід закладів загальної середньої освіти свідчать про те, що до уразливих категорій включаються, як учні з особливими освітніми потребами, так і діти із повних, успішних родин, що свідомо не приймають суспільні правила й моральні норми, а також учні із родин заробітчан та «чорнобильців», учні із тимчасово переміщених родин і сімей воїнів, які служать або загинули, діти батьків-представників небезпечних професій тощо, тобто всі ті, що «мають більшу за інших ймовірність потерпати від дії негативних економічних, екологічних, техногенних та інших чинників сучасного життя, а також (зважаючи на події останніх років) негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини тощо [4].

Оскільки до вразливих груп дітей належать ті, хто перебуває у складних життєвих обставинах і потребує додаткової підтримки, це можуть бути: діти з малозабезпечених сімей (стикаються з обмеженим доступом до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг), діти з багатодітних сімей (часто відчують брак уваги з боку батьків, що провокує проблеми з навчанням та поведінкою), діти з неповних сімей (можливі емоційні труднощі), діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування (проблеми адаптації в нових сім'ях або установах); діти з інвалідністю (потреба в спеціальних освітніх та реабілітаційних послугах), діти-мігранти (відчують мовні

бар'єри, культурний шок та дискримінацію), діти, які зазнали насильства (посттравматичний стресовий розлад).

Здійснивши науково-теоретичний аналіз сучасних освітніх умов, ми виокремили основні проблеми, з якими стикаються діти з вразливих груп в умовах закладів загальної освіти, найбільш розповсюдженими серед них є:

обмежений доступ до якісної освіти (діти з вразливих груп часто навчаються в школах з низьким рівнем забезпечення, мають менші можливості для позашкільної освіти та додаткових занять);

порушення психологічного здоров'я (схильність до депресії, тривоги, агресії та інших психічних розладів в силу складних соціальних обставин і низького рівня підтримки в умовах закладу освіти);

соціальна ізоляція (діти відчують себе непотрібними, що може призвести до проблем з адаптацією в суспільстві);

ускладнення в процесі засвоєння нових знань, умінь та навичок (діти потребують більше часу на засвоєння нової інформації та створення).

Таким чином, перед закладами освіти постає ряд викликів, подолання яких сприятиме підвищенню якості освіти загалом та викоріненню нерівності в освіті для дітей вразливих груп.

Для налагодження ефективної роботи з учнями вразливих груп ми пропонуємо здійснювати наступний комплекс заходів:

- *створення інклюзивного освітнього середовища* (забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, незалежно від їх особливостей);
- *розширення спектру соціальних послуг в закладах загальної освіти* (надання психологічної, соціальної та юридичної допомоги дітям, родинам);
- *активна співпраця з родинами* (залучення батьків до процесу виховання та розвитку дітей);
- *профілактика насильства та дискримінації* (проведення інформаційних кампаній, навчання педагогів та соціальних працівників методам виявлення та запобігання насильству);
- *міжсекторальна співпраця* (об'єднання зусиль різних державних та громадських організацій для вирішення проблем дітей з вразливих груп).

Висновки. Оскільки, діти вразливих груп, потребують спеціально створеної системи комплексної підтримки, яка включає освітні, соціальні, медичні, юридичні послуги, робота з ними має стати одним з центральних векторів освітнього впливу в закладах загальної освіти на даний момент. Тільки загостривши увагу освітян на потребах дітей з вразливих груп зможемо забезпечити рівні можливості для їх розвитку та самореалізації.

Література:

1. Wisner B., Adams J. Environmental health in emergencies and disasters. A Practical Guide. Malta. 2002. P. 13.
2. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 с.
3. Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику : метод. посіб. / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Куниця Т. Ю., Малиношевський Р. В., Сергєєва Н.В.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – К. : ТОВ "Задруга", 2017. – 168 с.
4. Нечерда В., Кириченко В. Підлітки уразливих категорій : типологія і особливості виховання в умовах закладів загальної середньої освіти : метод. посіб. Кропивницький: Імекс-ЛТД. 2019. 134 с.